

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Шиманська Марта Миколаївна

УДК 657

**ОБЛІК, АНАЛІЗ І ЗОВНІШНІЙ АУДИТ ФОРМУВАННЯ ТА
ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ПП «МІД»)**

Спеціальність 8.03050901 «Облік і аудит»

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

Тернопіль – 2017

Дипломною роботою за ОКР «Магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку та аудиту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Співак Сергій Михайлович
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя;

Завідувач кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту

О.С. Білоус

Захист відбудеться “22” лютого 2017 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні Державної екзаменаційної комісії за напрямом підготовки 8.03050901 «Облік і аудит» Тернопільського національного технічного університету за адресою: 46000, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2, ауд. 24.

З дипломною роботою за ОКР «Магістр» можна ознайомитись на кафедрі бухгалтерського обліку і аудиту Тернопільського національного технічного університету за адресою: 46000, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Трансформаційні процеси в економіці України потребують перегляду діючих нормативних актів до питань обліку фінансових результатів, їх наукового обґрунтування. Окрім цього, серйозного удосконалення потребує й існуюча система аналізу прибутку підприємства для забезпечення користувачів оперативною та достовірною інформацією з питання управління прибутком.

Дослідженню теоретичних та прикладних аспектів обліку, аналізу та контролю фінансових результатів підприємства приділили увагу у своїх працях провідні вітчизняні та зарубіжні вчені – економісти: Ф.Ф.Бутинець, Р.В. Грачова, С.Ф.Голов, О.В. Лишиленко, Л.Г. Ловінська, Є.В.Мних, В.В.Сопко, Н.М. Ткаченко, В.П. Суйц, А.А. Терехов, Я.В.Соколов та інші.

Разом з тим, зміни соціально-економічних відносин у суспільстві, поглиблення розвитку економіки вимагають додаткового вивчення ряду теоретичних і практичних проблемних питань щодо методики та організації обліку й контролю прибутку підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження обліку, аналізу та контролю прибутку та розробка пропозицій для їх вдосконалення на досліджуваному підприємстві.

Для досягнення мети в процесі проведення дослідження поставлено ряд завдань:

- дослідити сутність “прибутку” як економічної категорії, її еволюцію та значення на сучасному етапі розвитку ринкових відносин;
- критично розглянути методику обліку, аналізу та контролю прибутку підприємства;
- визначити структурні переваги їх формування та використання прибутку в сучасній обліковій практиці;
- уточнити структуру Звіту про фінансові результати та інших облікових регістрів з метою її удосконалення;
- розглянути організаційно-методичні аспекти аудиту фінансових результатів, як основної форми контролю на досліджуваному підприємстві.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є сучасний стан обліку, аналізу та контролю прибутку на ПП «МІД».

Предмет дослідження. Предметом дослідження є існуюча методика обліку, аналізу та контролю прибутку, як складових управління підприємством.

Методи дослідження. Дослідження проводилося із застосуванням діалектичного підходу до вивчення сучасного стану обліку та аналізу прибутку підприємств. Використовувались економічні методи: на етапі збору, систематизації і обробки інформації для проведення дослідження – індуктивний; у процесі теоретичного осмислення проблеми – дедуктивний, а також методи аналізу і синтезу для поєднання різних складових економічних явищ в єдиному процесі. На етапі розробки пропозицій, щодо покращення

стану обліку на підприємствах галузі, застосувались методи: деталізація, групування, узагальнення.

Практичне значення одержаних результатів. Використання пропозицій, викладених щодо методики бухгалтерського обліку прибутку, дасть змогу для досліджуваного підприємства: отримувати оперативну інформацію для прийняття своєчасних управлінських рішень; приймати оперативні та вірні управлінські рішення, як на рівні окремих центрів відповідальності, так і на рівні підприємства; підвищити відповідальність та економічний інтерес керівництва окремих підрозділів; зменшити потік оперативної несистематизованої інформації з обліку доходів і витрат для керівництва підприємства в цілому, і можливість, в цьому зв'язку, зосереджуватись на розв'язанні стратегічних завдань.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота викладена на 149 сторінках друкованого тексту, складається зі вступу, шести розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел із 90 найменувань та чотирьох додатків.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету і задачі дослідження, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі “Теоретичні передумови побудови обліку, аналізу та аудиту прибутку” зосереджено основну увагу на суті прибутку як економічної категорії та специфіці його формування, ролі і значення прибутку в господарській діяльності підприємства, завданнях організації облікового процесу. Визначено напрямки обліку, аналізу та аудиту в системі управління прибутком підприємства.

У другому розділі – “Організаційні та методичні аспекти побудови системи обліку формування та використання прибутку” визначено критерії організації обліку прибутку від операційної діяльності, обліку прибутку від фінансової та інвестиційної діяльності, внесено рекомендації щодо удосконалення організації обліку податку на прибуток, а також відображення інформації про прибуток в облікових регістрах та звітності.

У третьому розділі – “Інформаційні та методичні аспекти аналізу та контролю прибутку підприємства” досліджено мету та джерела інформації аналізу прибутку підприємства. Розкрито особливості аудиторської перевірки формування та використання прибутку.

У четвертому розділі – «Оцінка фінансових результатів діяльності ПП «МІД» здійснено аналіз рівня і динаміки фінансових результатів. Проаналізовано доходи і витрати підприємства.

У п'ятому розділі – “Економічне обґрунтування показників рентабельності діяльності ПП «МІД» оцінено динаміку рентабельності

продукції за валовим прибутком, а також здійснено факторний аналіз рентабельності активів підприємства.

У шостому розділі – “Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” розкрито особливості економічного стимулювання поліпшення умов і охорони праці, а також проаналізовано основні заходи щодо забезпечення захисту персоналу суб’єктів господарювання та населення від впливу іонізуючих випромінювань, розглянуто можливості матеріального забезпечення на об’єкті економіки на випадок надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено теоретичне узагальнення та розроблено рекомендації з удосконалення бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту прибутку підприємства. На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Критичний аналіз і зіставлення численних теорій виникнення прибутку дали можливість сформулювати авторське визначення прибутку і констатувати, що на сучасному етапі розвитку економіки всі розглянуті підходи до теорії прибутку являють собою складові у базовому фундаменті загальної теорії економічного розвитку. Прибуток утворюється у сфері виробництва, але реальних окреслень набуває лише у сфері обігу. У зв'язку з цим запропоновано розрізняти потенціальний та реальний прибуток.

2. У роботі доведено, що терміном “прибуток” слід позначати загальноекономічну категорію. Прибуток є позитивною формою фінансових результатів, метою підприємницької діяльності та показником її ефективності, який в майбутньому формує фінансові ресурси підприємства, держави для їх подальшого розвитку, задоволення потреб і досягнення соціально-економічного ефекту через систему розподілу.

В результаті систематизації різних точок зору дослідників запропоновано під поняттям “прибуток” з позиції системи бухгалтерського обліку розуміти перевищення суми доходів від господарської діяльності над сумою витрат, які були понесені для отримання цих доходів.

3. Проведений аналіз порядку відображення інформації про фінансові результати при журнальній формі обліку показав, що існуючі журнали не дають можливості представити детальну аналітичну інформацію про формування прибутку (збитків) підприємства. Тому пропонується ввести до Журналу 6 Розділ III “Аналітичні дані до рахунку 79 “Фінансові результати”; більш деталізувати інформацію, що наводиться у розділі II Журналу 6; до Журналу 7 пропонується впровадити відомість 7.3 “Аналітичних даних про формування прибутку (збитків)”. Розроблені відомості сприятимуть підвищенню якості отриманої інформації про фінансові результати діяльності підприємства, і при цьому вони відповідають вимогам, які висуваються до форм обліку: забезпечення повноти і реальності відображення в облікових регістрах всіх господарських операцій; забезпечення своєчасного відображення здійснених господарських операцій; забезпечення здійснення поточного контролю за

діяльністю підприємства; забезпечення зручного групування записів; забезпечення зручного поєднання синтетичного й аналітичного обліку; забезпечення здійснення економічного аналізу господарської діяльності; економічність.

4. ПП «МІД» в 2016 році зазнало фінансових труднощів. Фінансові результати його діяльності у звітному періоді значно погіршились, ніж у попередньому. Проте, залишається результативною операційна діяльність підприємства, де темпи приросту як безпосередньо витрат на виробництво реалізованої продукції (-17,2 %), так і адміністративних витрат (5,8 %), витрат на збут (-3,5 %) значно нижчі, ніж темпи приросту доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (-11,97 %), валового прибутку (14,9 %) і прибутку від операційної діяльності (118,9 %).

5. У складі фінансових результатів від інвестиційної та фінансової діяльності спостерігаються як позитивні, так і негативні тенденції: на 100 % зменшилися інші фінансові доходи підприємства та інші доходи (на 92,3 %); суттєво зросли у звітному періоді фінансові витрати (на 100 %) та інші витрати (на 135,7 %). Загальний фінансовий результат основної діяльності підприємства, а також операцій, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення, — прибуток від звичайної діяльності — на підприємстві знизився на 78,1 %. В результаті у звітному періоді підприємство отримало чистий збиток у 21 тис. грн., що спричинене ростом витрат від фінансової діяльності та зниженням доходів цієї діяльності.

6. Факторний аналіз показує, що зниження чистого прибутку ПП «МІД» на 304 тис. грн. є результатом дії обох факторів. Зменшення доходів з 9412 тис. грн. до 7969 тис. грн. зумовило зменшення чистого прибутку на 1443 тис. грн. Водночас зменшення витрат і вирахувань, пов'язане із зменшенням обсягів реалізації, призвело також до зменшення прибутку на 1139 тис. грн.

7. Зростання прибутку від операційної діяльності на 63 тис. грн., або на 118,9 %, зумовлене переважно зменшенням собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 1279 тис. грн., або на 17,2 %, та витрат на збут на 6 тис. грн., або на 3,5 %.

Результати аналізу рентабельності діяльності підприємства є одним з відправних пунктів використання нормативного методу планових розрахунків і базою оцінки ефективності розробленого плану формування валового, операційного і чистого прибутку. Валова рентабельність продукції ПП «МІД» зросла на 4,92 % передусім за рахунок зниження собівартості продукції на 1279 на 360 тис. грн., або на 17,19 %. Вплив цього фактора становив 16,4%. Це означає, що завдяки зменшенню собівартості реалізованої продукції (при незмінних доходах від реалізації продукції) валова рентабельність продукції могла б збільшитися в 3,3 рази (16,4/4,92).

Список підготовлених до друку праць за темою дипломної роботи:

1. Шиманська М.М. Організаційно-методичні аспекти обліку прибутку підприємства / М.М. Шиманська // Тези Міжнародної науково-практичної

конференції «Розвиток соціально-економічних систем в геоекономічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування» (м. Тернопіль, 2017 року).

АНОТАЦІЯ

Шиманська М.М. Облік, аналіз і зовнішній аудит формування та використання прибутку підприємства (на прикладі ПП «МІД»). – Рукопис.

Дипломна робота за спеціальністю 8.03050901 - Облік і аудит. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2017.

У дипломній роботі досліджено теоретичні основи побудови системи обліку, аналізу та контролю прибутку підприємства. Запропоновано удосконалену класифікацію доходів, витрат і фінансових результатів за видами діяльності, що дозволяє більш раціонально використовувати облікову та аналітичну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень. Розроблені пропозиції по уточненню структури звіту про фінансові результати та інших облікових документів з метою підвищення наочності та їх аналітичних можливостей. Уточнено вимоги до інформаційного забезпечення процесу обліку та контролю прибутку підприємств.

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансова звітність, фінансові результати, доходи, витрати, прибуток, збитки, рентабельність, результативність, інформаційне забезпечення.

ANNOTATION

Shymanska M.M. Accounting, Analysis and external audit formation and use of company profits (for example PP "MID"). - Manuscript.

Diploma work after speciality 8.03050901 is Account and audit. It is the Ternopil national technical university of the name of Ivan Pulyuya. It is Ternopil, 2017.

Thesis specialty 8.03050901 - Accounting and audit. - Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University. - Ternopil, 2017.

In the thesis work the theoretical bases of accounting systems, analysis and control of profits. A Classification of revenues, expenditures and financial results for the activities, allowing more efficient use of accounting and analytical information to make effective management decisions. Suggestions on clarifying the structure of the income statement and other records in order to increase their visibility and analytical capabilities. Specifies requirements for information provision process control and accounting profits.

Keywords: accounting, financial reporting, financial results, revenues, costs, profits, losses, profitability, productivity, information.